

Preek 2 maart 2025
HWS Ontmoetingskerk
1 Korintiërs 8

Gemeente van Jezus Christus,

Wij leven in een multicultureel land met veel diversiteit. Dat klinkt misschien heel mooi, maar het roept ook allerlei uitdagingen op. Want de verschillen in ons land zijn groot. Herken jij dat zelf ook? Dat er grote verschillen zijn in onze maatschappij? Misschien wel... Jij ziet in je leven bijvoorbeeld dat er kloven zijn in Nederland. Een kloof tussen hoogopgeleide en lageropgeleide, kloof tussen rijk en arm, tussen oud en jong, tussen witte Nederlander en donkergekleurde Nederlander. Misschien zie jij dat om je heen, misschien ervaar je het wel... Het kan ook zijn dat je het niet herkent. Dat kan heel mooi zijn. Je vindt elkaar... Het kan ook zijn dat jij in een bubbel leeft, een bubbel van min of meer soortgelijke mensen en om wat voor reden dan ook vinden anderen niet hun weg in die bubbel. Hoe zit dat bij jou? Herken jij die verschillen die er zijn in onze maatschappij?

Vaak roepen die verschillen ook spanningen op. Jij bent anders dan ik. En dat kan botsen. Het is daarom niet zo gek dat één van de hoogste morele waarden in onze tijd de waarde van tolerantie is. Althans zo wordt het beleefd in onze westerse seculiere cultuur. Je moet een manier vinden om met elkaar samen te leven, en zo geloven we in onze cultuur, dat vraagt om tolerantie. Accepteer de ander zoals hij of zij is, en die ander moet jou accepteren zoals jij bent. Tolerantie.

Dat past bij de huidige post-moderniteit. In de vorige eeuw was dat anders. Er bestond nog de idee van de waarheid. Dit klopt, zo is het, en dat moet je accepteren. Zo was Nederland toen ook nog een meer-christelijke samenleving. De Bijbel werd breed gezien als autoriteit. Het was de bron van onze normen en waarden. Als je twijfelde of iets kon, dan kon je terugvallen op wat de kerk, op dat wat de Bijbel zei. En hield je je daar niet aan dan kon de ander je daar op aan spreken. Er was een norm, normen en waarden, waar men geacht werd zich aan te houden. Maar voor de gemiddelde Nederlander, seculier mens, is de Bijbel en zeker de kerk geen autoriteit meer. Hoe kun je dan weten wat het goede is om te doen?

Onze westerse cultuur zegt als het ware: Het goede is, datgene wat jij goed vindt, zolang je de ander er maar geen schade mee aanricht. Dus doe lekker wat je wil, doe wat jij lekker vindt voelen, wees de ander niet tot last en dan is het verder wel prima. De grootste morele autoriteit ligt bij... jouzelf... Jij bepaalt wat goed is... Jij bepaalt wat slecht is... Dat is het verhaal van onze westerse cultuur...

Het is daarom niet vreemd dat misschien wel de kern van onze huidige westerse normen en waarden het begrip tolerantie is... Volgens mij is dit de laatste absolute morele waarde die wij in Nederland hooghouden: tolerantie... Je moet de ander tolereren zoals ze zijn. Dat klinkt heel mooi, maar het komt met serieuze gebreken.

Vanochtend lasen wij 1 Korintiërs 8. En in dit gedeelte leren we het christelijke antwoord op tolerantie kennen. Het is een alternatief. Een zoveel mooier en liefdevoller alternatief voor tolerantie. Ik noem het ontvankelijkheid.

Ik wil eerst noemen waar de ontvankelijkheid verschilt met tolerantie, oftewel wat het niet is. Dan wil ik noemen wat het wel is. En vervolgens hoe we erin kunnen groeien. Dus wat is het niet, wat is het wel, en hoe kun je erin groeien?

In de christelijke gemeente in Korinthe speelde de vraag naar het eten van vlees dat bij de afgodendienst is gebruikt. Mag dat

of mag dat niet? De Korintiërs hadden deze vraag gesteld aan Paulus en in dit gedeelte van de brief geeft hij antwoord op die vraag.

Wanneer mensen een offer brachten in een tempel werd een deel van het vlees van het offerdier verbrand. Een ander deel werd gegeven aan de priesters. Dat wat over was ging terug naar de familie die het offer had gebracht, maar in de praktijk was er vaak toen ook nog heel wat over. Dit werd of in de tempel verkocht, of gewoon op de markt. Meestal kwam het er op neer dat het grootste deel van het vlees dat verkocht werd in een stad als Korinthe vlees was uit de tempel.

De Joden zeiden daar moet je je verre van houden. Koop je vlees bij een Joodse slager. Is er geen Joodse slager, koop en eet dan geen vlees. Je mag je op geen enkele manier associëren met de afgodendienst en de daarbij behorende afgod. Sommige christenen in Korinthe dachten ook dat het zo hoorde. Verbind je op geen enkele manier met de afgod, en zeker niet door vlees te eten dat gewijd was aan zo'n afgod.

Andere christenen zeiden dat het wel mocht, en Paulus sluit zich daar bij aan. We lezen: 'wij weten dat alle afgoden in de hele wereld niets voorstellen en dat er maar één God is.' Al die goden, met hun tempels, met hun vlees. Het is allemaal nep. Theater. Daar zit geen macht, dat is niet belangrijk. Dus waarom zou je dat vlees niet eten? Wij zijn door Jezus Christus bevrijd van de slavernij van de zonden/van de afgoden. Het is dus niet verkeerd om dat vlees gewoon te eten. Je bent vrij.

Paulus noemt deze groep die het offervlees at de sterken, de groep die het vlees niet wilde eten noemt hij de zwakken. Daar zit natuurlijk al een bepaald waardeoordeel in. Sterken klinkt beter dan zwakken. Toch, en dat is heel opvallend, corrigeert Paulus de zwakkeren niet, maar wel de sterkeren. De zwakken zitten volgens Paulus verkeerd, zij begrijpen het nog niet goed. Maar de sterken doen het, ondanks hun juiste kennis, ook verkeerd. Niet vanwege henzelf, maar vanwege hun zwakkere broeders en zusters. We lezen: 'Wanneer namelijk iemand met een zwak geweten ziet dat u, met uw kennis, in een afgodentempel deelneemt aan een maaltijd, wordt hij er dan niet toe aangemoedigd dat offervlees te eten? Zo gaat de zwakke door uw kennis verloren, een broeder of zuster voor wie Christus gestorven is. Op die manier zondigt u tegen hen, en door hun zwakke geweten te ondermijnen zondigt u tegen Christus.'

Hier botst het christelijke leven met onze huidige blik op tolerantie. Tolerantie zegt: jij leeft zoals jij wil, en ik leef zoals ik wil en daarmee laten we elkaar met rust. Maar zo werkt het in de praktijk niet. Je leeft langs elkaar heen.

Voorbeeld. Soms vertel ik niet-gelovigen dat ik geloof. Dat ik geloof dat Jezus Christus de weg is naar God, naar het eeuwige leven. En dan denken zij: Mooi voor jou, heel fijn dat jij dat hebt. Maar verder doet het ze niets. Daarmee tolereren ze, maar ze nemen het niet serieus. Ik zeg dit is de waarheid, en dan kan de ander reageren: nee daar ben ik het niet mee eens, of ja daar ben ik het mee eens. Maar in onze cultuur is het geworden: oké, fijn voor je. Val mij er niet mee lastig. Je leeft langs elkaar heen. Tolerantie.

Dus tolerantie... Het klinkt heel mooi, maar het schiet tekort én het heeft een groot probleem. Dat tolerantie tekort schiet zien we terug in onze samenleving. Allerlei onderzoeken wijzen uit dat we in Nederland steeds meer langs elkaar heen leven. De kerk en sommige sporten zijn de grote uitzonderingen. Maar verder leven mensen steeds meer in hun eigen bubbel. Hoogopgeleiden die vaak meer geld hebben te besteden wonen in duurdere wijken, werken bij bepaalde soort banen en doen hun kinderen op dezelfde scholen. De gemiddelde

hoogopgeleide in Nederland komt vrijwel nooit in aanraking met iemand uit de schuldsanering, en het tegenovergestelde is ook waar. Wij tolereren elkaars bestaan, maar zien elkaar amper tot nooit. Leren elkaar zeker niet kennen. En onbekend maakt onbemind. Asielzoekers, maar bijvoorbeeld ook boeren, die de schuld krijgen... Zondebok... Tolerantie schiet tekort.

En tolerantie heeft een groot probleem. En dat is dat tolerantie in Nederland in de regel heel intolerant is. Ik kwam deze week een mooi voorbeeld daar van tegen. Het was een reactie op een nieuwsartikel dat sommige landen in Europa strengere regels opstelden tegenover mensen van de lhbt gemeenschap. Ik lees het voor: 'Dat politici zich hier ook druk om maken en de rechten willen beperken is onbegrijpelijk. Wat maakt het nou uit wat iemands seksuele voorkeur is... heeft toch niemand last van. Ik begrijp mensen niet die er zich wel druk om maken.' Ik denk dat deze reactie een duidelijk voorbeeld is van de intolerantie van tolerantie. De schrijver geeft aan de ene kant duidelijk aan dat hij de beweegredenen niet begrijpt, maar tegelijkertijd keurt hij het wel heel duidelijk af. Dat is in de praktijk tolerantie in onze cultuur. Jij mag jouw waarheid hebben, maar zodra jouw waarheid ook maar iets zegt over mijn waarheid dan keur ik het af. Er wordt als het ware gezegd: er bestaat geen echte waarheid, iedereen bepaalt zelf wat de waarheid is, alles is geaccepteerd. Behalve als jij een waarheidsclaim doet over mij, dan accepteer ik dat niet. Tolerantie is heel tolerant, tot het geconfronteerd wordt met een duidelijke stelling: dit is niet goed. Dat tolereren we in de praktijk niet.

En dat botst met het christelijke geloof. Jezus zegt: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand kan bij de Vader komen dan door Mij.' Dat is een absolute waarheidsclaim. En daar heeft de seculiere westerse mens het moeilijk mee. Want het sluit mensen in, en daarmee ook uit, en dat tolereren we niet. Wij vinden het moet voor iedereen open staan, niet alleen voor een bepaalde groep. En dan verdampt de tolerantie, blijkt het toch vaak intolerant te zijn.

Tolerantie schiet tekort en is in de praktijk vaak heel intolerant. Dat zijn de grote verschillen met de christelijke ontvankelijkheid.

Paulus deelt de gemeente dus op in twee groepen. De zwakkeren die moeite hebben met het eten van offervlees. En de sterkeren die daar geen moeite mee hebben. De sterkeren hebben het gelijk aan hun kant. Er is niets mis met het eten van offervlees, behalve dan dat de zwakkere broeders en zusters daar moeite mee hebben. Tolerantie zegt: pech voor hen. Hun waarheid tast mijn waarheid niet aan, ik doe wat ik wil en zij moeten dat maar tolereren. Doen ze dat niet dan tasten ze mij in mijn vrijheid aan en dat tolereer ik niet. Paulus leert ons: sterkeren, eet geen offervlees. Niet omwille van jezelf, of omwille van jouw geweten. Maar omwille van de ander.

Want er staat heel wat op het spel. Niet bij de sterkere, maar wel bij de zwakkere. In ons gedeelte schrijft Paulus over als het offervlees gegeten wordt: 'Zo gaat de zwakke door uw kennis verloren'. In de brief aan de Romeinen gaat het over hetzelfde onderwerp. Daar schrijft hij: 'Laten we elkaar daarom niet langer veroordelen. In plaats daarvan moet u zich voornemen uw broeder en zuster niet te laten struikelen of ten val te brengen. De Heer Jezus geeft mij de vaste overtuiging dat niets op zichzelf onrein is; iets is alleen onrein voor wie het als onrein beschouwt. Als u dus uw broeder of zuster in verlegenheid brengt door wat u eet, handelt u niet langer overeenkomstig de liefde. Laat hen voor wie Christus gestorven is niet verloren gaan door het voedsel dat u eet.'

De zwakkeren ervaren het offervlees als onrein. En als zij het dan toch eten, dan verbinden ze zichzelf toch met die afgod. Zo beleven zij het. En dan kunnen ze het geloof verliezen. Dat wil

je niet. En dus, de ontvankelijkheid: geef iets van jezelf op, voor de ander. Jij weet: ik heb het gelijk aan mijn kant, ik heb de waarheid, ik ben de sterkere en dus pas ik mijzelf aan aan de zwakheid van de ander.

Paulus spreekt in ons gedeelte dus alleen de sterkeren aan. Niet de zwakkeren. Natuurlijk het is beter dat zij op den duur ook sterk worden. Maar dat gaat niet van het ene op het andere moment. Dat vraagt om een geloof dat groeit, en dat heeft tijd nodig. Gun hen die tijd geef hen de ruimte, confronteer hen niet op hun zwakke punten, maar help hen.

Ontvankelijkheid is dat wanneer wij geconfronteerd worden met de zwakten van een ander wij dat verkeerde niet goed praten, wij tolereren het in die zin ook niet. Het verkeerde is fout. Maar wij accepteren de mens daarachter volledig. En daarom veroordelen wij niet. Wij zien het verkeerde, maar wij proberen het te begrijpen. We vragen door, we willen weten wat het is, waarom het er is... Dit is de kern: ontvankelijkheid zoekt de relatie met de persoon. Ongeacht hun tekortkomingen, hun zwakheden, ongeacht de grote verschillen die er zijn. Wij zoeken de relatie. En dat brengt kosten met zich mee. In 1 Korinthe 8 betekent het dat de mensen geen offervlees meer eten, omwille van het geweten van een ander. Dat kan een hoge prijs zijn, maar indien nodig kunnen wij nog veel meer opgeven. Paulus verwijst naar het voorbeeld van Christus, Hij is gestorven. Hij heeft alles opgegeven. Wij kunnen toch wel opgeven om... geen vlees te eten... om niet onze zin door te drijven... om de ander, ondanks zijn ongelijk, toch zoveel mogelijk te volgen... Ontvankelijkheid.

Hoe groei je daarin? Kijk naar Christus, kijk naar het kruis...

Alle religies, inclusief het seculiere wereldbeeld, zeggen leef op een goede manier en je bent een goed mens. Dan ben je beter dan de slechte mensen. Het christelijk geloof zegt: je bent slecht. Jij bent niet beter of meer dan een ander. Je bent slecht. Kijk maar naar het kruis. De zoon van God, de Allerhoogste, heeft zich laten kruisigen, heeft het zwaarste oordeel gedragen: de godverlatendheid, vanwege jouw slechtheid, vanwege jouw zonde...

Kijk naar het kruis... Dat had jij moeten zijn... Zo slecht ben jij... Jij schiet zo erg tekort dat God zelf moest sterven voor jou... De hele wereld gelooft in de idee van de goede mens. En daarmee in andere mensen die slecht zijn. Wij geloven dat elk mens slecht is, behalve één. Jezus Christus...

Kijk naar Hem... Kijk naar het kruis... Daar zien wij geen tolerantie, totaal niet. Dat is een keihard oordeel over onze zonden. Het wordt op geen enkele manier goedgepraat of geaccepteerd... Maar we zien wel ontvankelijkheid. Liefde. Jezus die naar ons toe beweegt, de relatie zoekt. Ondanks al onze gebreken, al onze verkeerde daden, al onze verkeerde gedachten... In feite zijn wij de zwakkeren... Jezus is de sterke, Hij geeft het voorbeeld, Hij komt naar ons toe. Hij zoekt de relatie. Kijk naar Jezus... Wees er zo ook voor je medemens. Tolerantie schiet tekort. Wees ontvankelijk, wees liefdevol... Zoek de ander... Ga de relatie aan... Ook als dat kosten met zich meebrengt. Kijk naar het kruis... Zo komt het Koninkrijk van God heel dichtbij.

Wees ontvankelijk. Wees liefdevol. Kijk naar Christus... Zie zijn liefde... En kijk vanuit die liefde naar de medemens. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410